

УДК [94:37.018.2] «1921/1939»

О. П. Степанчук

**ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ
ХОЛМЩИНИ В 20–30-Х РОКАХ ХХ СТ.**

Холмщина – українська етнічна земля, яка після завершення більшовицько-польської війни і підписання Ризького мирного договору 1921 р. увійшла до складу відновленої Речіпосполитої Польської [1, с.18]. Українці, які споконвічно проживали на цій території, опинилися у межах чужої держави з іншою мовою та релігією. Давня неприязнь значної частини польського суспільства до українського народу під впливом антиукраїнської пропаганди переросла у відкрите цькування і гоніння, навіть назву «українці» було замінено на «русини». Сумним є той факт, що таке ставлення до українців усіяло заохочувалось як центральною, так і місцевою владою, тому назвати політику польського уряду відносно національних меншин толерантною дуже важко. Весь міжвоєнний період активно проводилась політика полонізації й окатоличення українського населення.

Відкритим до сьогодні лишається питання чисельності українського населення в Холмському регіоні в міжвоєнний період. Справа в тому, що встановити кількість українців на підставі польських урядових даних дуже важко. Основним джерелом є перепис населення 1921 р., але польська «статистика» свідомо фальшувала дані, зменшуючи їх у рази, намагаючись довести, що на цих теренах у своїй переважній більшості мешкають поляки. Тому, за різними оцінками, вважається, що на Холмщині проживало від 190 до 400 тис. українців [2, с.23].

Серед українських дослідників, які займались вивченням цієї проблеми, є історики та етнологи. Історію Холмщини зазвичай вивчають нероздільно із сусіднім Підляшшям, бо ці два регіони мали багато спільного з точки зору суспільно-економічного і соціально-культурного стану населення, але ще частіше в контексті історії Західної України чи польських «східних кресів». Серед досліджень, присвячених питанню освіти, варто відзначити праці І. Цепенди [3], О. Юхимюк [4], Ф. Грицюка [5]. Історію молодіжного руху на Західній Україні у 1920–1939 рр. вивчав І. Шумський [6]. Політику Польщі в міжвоєнний період висвітлив М. Кучерепа [7]. Дуже важливими та інформативними є спогади самовидців, які пережили ті нелегкі роки. Їхні спогади увійшли до збірників «Трагедія Холмщини» [8], «Депортації» [9], «Холмщина і Підляшшя. Обереги пам'яті: історія, культура, спомини» [10]. Цікавими є праці Г. Вишневської, в яких чимало уваги приділено православним пам'яткам Холмщини [11]. Історико-етнографічний аспект у вивченні північно-західного краю висвітлений в дослідженні «Холмщина і Підляшшя» під редакцією В. Борисенко [12]. З

даної тематики цікавими є також праці Ю. Макара [2; 13], М. Горного [14], І. Винниченка [15], П. Костика [16] та ін.

Проте, у вітчизняній історіографії недостатньо висвітленою проблемою залишається соціальна політика польської влади щодо українців Холмщини. Метою даного дослідження є аналіз політики польського уряду та місцевої польської адміністрації щодо національних меншин, зокрема українців, що проживали на території Люблінського воєводства в міжвоєнний період. Завданнями цієї роботи є розкрити освітньо-культурну та економічну політику польської влади і проаналізувати соціальне становище українців Холмщини.

Надзвичайно дражливе питання української національної меншини в політиці польського уряду постало вже на початку 20-х років. Але тоді з багатьох причин польська влада не могла взятись за його вирішення з тією заповзятістю, безкомпромісним поборюванням всього українського, які вже в 1930-х роках стануть нормою в національній політиці.

Нововідтворена Польща розбудовувалась на засадах буржуазної парламентської демократії. У Конституції Речі Посполитої, прийнятій 1921 р., зазначалося, що кожен громадянин має право зберігати свою національність, мову і народні особливості. Польський уряд зобов'язується забезпечити національним меншинам, які проживають на території Польщі, вільний розвиток їхніх народних звичаїв з допомогою громадських організацій. На жаль, це були лише декларації. Дуже скоро представники провідних політичних партій – Народно-демократичної (С. Грабський, Р. Дмовський) та Польської Соціалістичної партії (Т. Холовко, Л. Василевський) дійшли згоди в ідейному плані щодо національної політики держави [17, с.24; 18, с.46]. Ними були підняті гасла, пов'язані з відверто націоналістичною ідеологією: «примат держави», «солідарність суспільства» і т. ін. Поступово, але неухильно відбувався процес еволюції влади в бік тоталітаризму, який досяг свого апогею в 1935 р. з прийняттям нової «квітневої» Конституції. Цей процес закономірно призвів до змін у багатьох сферах життя держави. Гасло «солідарність суспільства» перетворилось на «консолідація народу», а замість «примату держави» найвищої вартості набуло поняття «народ польський», як головна сила, відповідальна за долю держави [19, с.250]. Таким чином, ідейними рушіями правлячого табору стали націоналізм, католицизм і тоталітаризм. Все це призвело до змін і в національній політиці держави: переважаючими стали концепція національної асиміляції меншин, а також погляди, що держава повинна дбати, аби чужорідні етнічні групи не почали себе усвідомлювати нацією.

Денаціоналізація українського населення Холмщини почалася з освітньо-культурної сфери. Починаючи з середини 1920-х рр., чисельність українських шкіл поступово зменшувалась. В процесі реформування шкільництва у 1924 р. був прийнятий так званий «закон Грабського», за яким вводились двомовні (утраквістичні) школи [4, с.112–113]. Такі школи, на думку польської влади, були б зручні і українцям і полякам, які

проживали на змішаних територіях, зокрема на Холмщині. Але на практиці це виглядало так: двадцять заяв батьків-поляків було достатньо, щоб у школі велось навчання польською мовою, але потрібно було 40 заяв від батьків-українців для навчання українською. В дійсності двомовні школи стали фактично польськомовними, а українською, в кращому випадку, викладалася лише релігія, але часто підручники навіть з цих предметів були на польській мові [20, с.71]. В деяких школах українською мовою, окрім релігії, викладалася також природознавство, гімнастика та українська мова, але таких шкіл було небагато [21, с.26]. В 1934 р. українська газета «Праця» писала, що: «... на Поліссі, Холмщині, Підліссі немає жодної школи, де би діти вчили хоч одну годину на тиждень українську мову» [5, с.204].

Таким чином, українське населення Холмщини не мало змоги навчати власних дітей рідною мовою. Польський уряд навіть ліквідував приватні навчальні заклади, які українські громади організовували власним коштом самотужки. Це стосувалося не лише приватних навчальних закладів, а й освітніх та культурних осередків. Результатом відверто антиукраїнської політики стала масова неписьменність серед українців Холмщини, що в свою чергу сприяло економічній відсталості, бездуховності й нецтву населення, перешкоджало формуванню національної свідомості [22, с.1]. Власне до цього і прагнула польська влада, бо найбільше боялася перетворення тихих і забитих «тутейших» в національно-свідомих українців.

Українцям заборонялося мати вдома українську літературу, випускати українську пресу, яка видавалася у Львові, Луцьку, Тернополі та інших містах. Частими були поліцейські обшуки, за знайдену заборонену літературу зазвичай били та могли посадити до в'язниці, а знахідки конфісковували.

Вкрай важким було становище малочисельної української інтелігенції, яка зазнавала постійного цькування та арештів [8, с.62–63]. Важливим завданням інтелігенції стала боротьба за право навчатися та творити рідною мовою. Місцева польська адміністрація, як правило, діяла більш радикально, ніж центральна, для якої питання Холмщини було не зовсім визначеним, і часто не дозволяла проводити культурно-масові заходи, театральні вистави і концерти українською мовою [22, с.1]. Інколи це набувало гротескних форм. Так, наприклад, в 1935 р. МВС Польщі видало дозволи деяким театрам, що гастролювали на Холмщині, на показ вистав українською мовою. Але адміністрація Люблінського воєводства вирішила, що такі дозволи на змішаних теренах є небажаними і звернулася до МВС з проханням не видавати дозволи на території більшості повітів. Бюрократична тяганина тривала довго, адже заборона таких дозволів, з формального боку, була неконституційною дією. Але перемогу дістала воєводська адміністрація, яка знайшла шпарини в законодавстві і спритно ними скористалась за мовчазною згодою тієї ж таки центральної влади [23, с.101].

Одним із основних, визначальних чинників буття кожної нації є віросповідання. Відносини між поляками-католиками і українцями-православними характеризувались досить високим ступенем нетерпимості. Тому існування в межах держави будь-якої кількості «схизматів» – православних польським суспільством і владою вважалось неприйнятним. Ось характерна для тогочасної польської влади теза: «Надбужанський селянин, чи німецький колоніст мусить свідомо відповідати на питання сильної державної влади і згуртованого польського суспільства, чи є поляком римо-католицького віросповідання, чи ворогом польської державності, зняряддям іноземних держав. З ворогом належить боротись, не чекаючи війни...» [23, с.109].

Тільки-но молода Польська держава утвердилась в нових кордонах, почалась масова «полонізаційно-ревіндикаційна акція», тобто примусове навернення православних на католицизм, конфіскація на користь Католицької церкви православних святинь та іншого майна, або їх знищення. Вже в 1920-х рр. польський уряд розпочав закриття приміщень православних церков, забороняв відкривати нові церкви, навіть за кошти, зібрані з пожертв самих православних парафіян. За офіційними даними до 1929 р. була закрита 51 православна святиня з понад 380 віцілих після Першої Світової війни [24, с.227].

Зі зростанням кількості поляків, за рахунок осадників, колоністів та інших переселенців, на Холмщині почало бракувати костелів, зокрема у селах. Тому приміщення колишніх церков переходили в підпорядкування місцевої адміністрації і надалі перетворювались на костели та польські школи. Великі церковні маєтки, такі як монастирі, переходили у підпорядкування Міністерства лісів і державних маєтків. Звільнені землі польська влада розподіляла поміж польськими осадниками, хоча Католицька церква домагалася передання цих земель їй [24, с.227].

Руйнування православних святинь на Холмщині сягнуло свого апогею влітку 1938 р., коли лише за три місяці польська поліція, за участі польських шовіністично налаштованих організацій і при активній підтримці армії, зруйнувала близько 200 церков та храмів. Масове навернення православних не вдалося, тому на відміну від початку 1920-х рр., приміщення не закривали, це стало виключенням лише у кількох випадках, а в усіх інших – споруди просто руйнували вщент, а церковне майно розграбовували. Сумним є той факт, що поміж зруйнованих церков було чимало справжніх історично-архітектурних пам'яток XVI ст. Дерев'яні церкви розбирали на дрова, муровані висаджували в повітря вибухівкою [9, с.191]. Місцеве населення намагалось відстояти свої святині і врятувати хоча б ікони, та протистояти тій кількості поліції, солдат і польських активістів («кракуси», «харцери» та ін.), які найбільше виказували своє дикунство, було неможливо.

Одночасно з руйнуванням церков польська адміністрація також закрила місцеві цвинтарі, на яких переважно були поховані православні українці. Таким чином влада намагалась примусити православних

звертатись до ксьондзів для відправ обрядів в разі виникнення нагальних потреб [24, с.229–231].

Одним із напрямків економічної політики польської держави у регіоні стала програма «внутрішнього рільничого осадництва». Ця програма поглибила прірву між двома народами, створила вибухонебезпечну ситуацію в краї. Осадники – ідейно свідомі, шовіністично налаштовані колишні борці за незалежність Польщі, в своїй масі були людьми далекими від сільського господарства. Власне на них і покладався тягар розвитку рільництва в краї. Шляхом підтримки колоністів-осадників влада створювала собі міцну опору на тих землях, де компактно великими групами проживали українці, намагаючись змінити на свою користь національний склад населення краю та отримати союзників в боротьбі з національно-визвольним рухом. Такі осадники створювали власні місцеві громади, які часто конфліктували з корінним населенням через те, що поляки всіляко намагалися вирішувати господарсько-економічні справи в регіоні на свою користь, не рахуючись з інтересами інших. Відтак, українську громаду практично позбавляли права голосу на власній землі [7, с.251].

Важким тягарем для холмщаків стали різного роду повинності, податки та штрафи. Зокрема селяни сплачували 32 види різних податків. Ці фінансові зобов'язання перед польською державою лягли непосильним тягарем на плечі українців. Частими стали випадки, коли населення бойкотувало різні заходи польської влади. Проводились збори та мітинги, розповсюджувались листівки антипольського змісту, вивішувались антипольські плакати [16, с.38].

Гостро стояло питання розподілу земель місцевою владою серед поляків та українців. Зазвичай найкращі земельні ділянки діставались полякам-осадникам (адже саме обіцянкою отримати гарні земельні наділи та спрощену систему оподаткування заманювала польська влада поляків-переселенців на «східні креси»). Селяни-українці взагалі не отримували жодного шматка землі, допоки не приймали католицьку віру.

Початок 1930-х рр. ознаменувався жорстким протистоянням українського населення та польської влади. Такому загостренню ситуації в краї сприяла світова економічна криза, що розпочалася у 1929 р. В першій половині 1930 р. не лише на території Холмщини, а й по деяких селах Галичини прокотилася хвиля підпалів господарств польських поміщиків і осадників. В 1937–1939 рр. на Західній Україні почастишали виступи української інтелігенції проти антиукраїнської політики уряду Речі Посполитої, але конкретних позитивних результатів ці виступи, на жаль, не принесли [25, с.143]. Польська влада проводила постійні чистки державних установ, а після відкритих виявів незадоволення – масові арешти, намагаючись якомога швидше викоринити на Холмщині прояви національної ідеї, ліквідовуючи її носіїв. Серйозною перепоною у формуванні єдиного ідейного фронту у боротьбі за дотримання політичних і культурних прав українського населення Холмських земель стали також

політичні протиріччя, які розділили українську інтелігенцію, тим самим послабивши її вплив на культурно-освітнє життя краю [14, с.13].

Значний вплив на політичне життя Холмщини мала громадсько-політична організація «Сельроб-єдність», яка була створена в 1920-х рр. Ця організація мобілізувала значні селянські та робітничі маси на боротьбу проти дискримінаційної політики польського уряду. «Сельроб-єдність» мала широкий спектр інтересів: впливала на діяльність кооперативів та, по-можливості, місцевих рад, а жіночі секції займалися просвітницькою діяльністю, збором коштів на допомогу політв'язням. Члени організації намагалися проводити і політичні демонстрації, але польська поліція була, розганяла та арештовувала демонстрантів, після чого проводилися показові судові процеси над її учасниками за звинуваченням у державній зраді. З часом під впливом КПЗУ ця організація набула прокомуністичної спрямованості у своїй діяльності.

Дуже важливою в ті роки була діяльність товариства «Рідна хата», яке займалось підтримкою освіти, розвитком аматорських театральних гуртків, поширенням української літератури, організацією свят, приурочених до пам'ятних дат української історії тощо. Товариство займалось також добродійною діяльністю: було заплановано побудувати притулок для дітей-сиріт, інвалідів та людей літнього віку, про яких нікому було подбати. Товариство сприяло фізичному розвитку української молоді на Холмщині, засновуючи різні спортивні секції, популяризуючи здоровий спосіб життя та проводячи спортивні змагання серед членів товариства [15, с.202].

Члени «Рідної хати» відзначали пам'ятні дати, пов'язані з життям Т. Шевченка та І. Франка. Свято розпочиналось рефератом на тему: «Життя, творчість і значення ... для української нації», продовжувалось співом дитячого хору та декламуванням віршів геніїв української літератури [15, с.192].

Як наслідок, діяльність цього товариства не лишилась поза увагою польської влади. Існування «Рідної хати» не було таким безхмарним, як це може здатися на перший погляд. Члени товариства постійно зазнавали утисків з боку місцевої адміністрації та польських громадських організацій, які перешкоджали постачанню української літератури, проведенню національних свят та зборів членів товариства. Широко проводилась агітація проти вступу до лав «Рідної хати» серед населення Люблінського воєводства. У філіях товариства поліція постійно проводила обшуки, конфісковуючи українські книжки.

Та не зважаючи на згадані труднощі «Рідна хата» відкривала все нові і нові філії, яких у 1929 р. налічувалось вже понад 125. Відкриття філій супроводжувалося урочистостями. Проводились невеликі театральні постановки у виконанні аматорських театральних гуртків.

Піднесення національної свідомості українського населення Холмщини та відкриті виступи проти політики польського уряду викликали шалену реакцію з боку польського суспільства та польських засобів масової

пропаганди. Польська преса закликала до загального наступу на українське громадянство, а шовіністично налаштовані сили вимагали раз і назавжди розв'язати проблему українського населення на «східних кресах». З огляду на складну внутрішньополітичну ситуацію, уряд Ю. Пілсудського розпочав політику «умиротворення» українського населення, що дістала назву «пацифікація». Реалізовувати політику взялися грубими силовими методами військове міністерство, поліція та корпус охорони прикордоння (КОП) за участі польських шовіністичних організацій, таких як Стрілецький Союз, Харцерський Союз та ін. Серед них найганебнішої слави набули так звані «кракуси». Вони безкарно нищили все українське, займались розбоєм та грабунками селян, нищенням їх будівель та продуктів харчування. Свої напади вони в основному здійснювали вночі з чорними масками на обличчях. Приїздили в село і били вікна, вдиралися в будинки селян, били їх мешканців, випускали пір'я з подушок і перин, обливали гасом або змішували з піском борошно, крупи та інші продукти харчування. Селяни намагалися чинити опір таким бандитським нападам і організовували варту на околиці села, яка встигала попередити мешканців про напад. Озброєні сокирами, вилами і кілками селяни захищали свої домівки від польських банд. Поліція не звертала жодної уваги на злочинну діяльність «кракусів» і навіть покривала їх за необхідності [8, с.62–63]. Зате жваво розправлялась з «ненадійним елементом» з числа українського населення, згідно з новим Карним кодексом від 1932 р., який надавав адміністративно-судовим органам широкі повноваження [26, с.165].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що соціально-економічне становище українців Холмщини в 20–30-х рр. ХХ ст. було досить важким. Українське населення не мало змоги навчати дітей в українських школах та вільно спілкуватися рідною мовою, розвивати національну культуру. Місцева адміністрація, яку підтримували польські молодіжні шовіністичні організації, активно займалась руйнуванням православних святинь і перетворенням їх на костели. В земельному питанні польський уряд реалізовував політику осадництва, насаджуючи польських колоністів на українські землі. Таким чином, польська влада проводила відверто дискримінаційну політику щодо національних меншин з метою їх повної полонізації та асиміляції.

Список використаної літератури

1. **Центральний** державний Архів Вищих Органів Влади і Управління України (ЦДАВО), ф.4, оп.1, спр.29, с.18. 2. **Макар Ю.** Трагічна доля українців Холмщини. Загальні заваги / Ю. Макар // Треті збори Всеукраїнської Громадської організації «Конгрес українців Холмщини і Підляшшя». – Рівне, 2004. – 106 с. 3. **Цепенда І.** Українська національна освіта в західній Україні у 1919–1939 роках (політичний аспект) : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук.: спец. 07.00.01 «Історія України»/ І. Цепенда. – К., 1993. – 23 с. 4. **Юхимюк О.** Становище дошкільного виховання та освіти на західноукраїнських теренах у 20-х

роках / О. Юхимюк // Україна і Польща у ХХ ст.: проблеми і перспективи взаємовідносин. – К., 2000. – С.112–115. 5. **Грицюк Ф.** Політика польської влади щодо українського шкільництва у міжвоєнний період / Ф. Грицюк // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. – Івано-Франківськ : «Плай», 1997. – С.203–207. 6. **Шумський І.** Молодіжний рух у Західній Україні (1920–1939) / І. Шумський. – Тернопіль : ГДПУ, 2002. – 183 с. 7. **Кучерепа М.** Національна політика Другої Речі Посполитої щодо українців (1919–1939) / М. Кучерепа // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. – Івано-Франківськ : «Плай», 1997. – С.250–253. 8. **Боровик О.** Трагедія Холмщини: до 60-ти річчя Холмських подій / О. Боровик, А. Боровик. – Рівне : ВАТ «Рівненська друкарня», 2008. – 260 с. 9. **Депортації.** Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х років: документи, матеріали, спогади. – Т.3. – Л., 1996. – 360 с. 10. **Холмщина і Підляшшя: Обереги пам'яті: історія, культура, спомини** [зб. наук. праць / наук. ред. Вишневська Г. П.] – К. : Пульсари, 2010. – 334 с. 11. **Вишневська Г. П.** Холмщина і Підляшшя: історія і культура, назва поселень / Г. П. Вишневська. – К. : «Пульсари», 2008. – 192 с. 12. **Холмщина і Підляшшя: історико-етнографічне дослідження** [зб. наук. праць / наук ред. Борисенко В.]. – К. : «Родовід», 1997. – 383 с. 13. **Макар Ю.** Волинь і Холмщина 1938–1947 роки. Польсько-українське протистояння та його відлуння: дослідження, документи, спогади / Ю. Макар. – Л., 2003. – 813 с. 14. **Горний М.** Українська інтелігенція Холмщини і Підляшшя у ХХ столітті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України» / М. Горний. – Чернівці, 2000. – 20 с. 15. **Винниченко І.** Українці Берестейщини, Підляшшя і Холмщини в першій половині ХХ століття: хроніка подій / І. Винниченко. – К., 1993. – 288 с. 16. **Костик П.** Трагічна доля Холмщини і Підляшшя / П. Костик. – Л.: крайове товариство «Рідна школа», 1997. – 123 с. 17. **Dmowski R.** Polityka narodowa w odbudowanym panstwie / R. Dmowski. – W., 1939. – 119 s. 18. **Holowko T.** Kwestia narodowosciowa w Polsce / T. Holowko. – W., 1924. – 89 s. 19. **Paruch W.** Od konsolidacji państwowej do konsolidacji narodowej. Mniejszosci narodowe w myśli politycznej obozu pilsudczykowskiego (1926–1939) / W. Paruch. – Lublin, 1997. – 326 s. 20. **Центральний Державний Архів Громадських Об'єднань України** (ЦДАГО України), ф.233, оп.1, спр.171, с.71. 21. **Васюта І.** Політична історія Західної України (1918–1939 рр.) / І. Васюта. – Л. : «Каменярь», 2000. – 336 с. 22. **ЦДАГО України**, ф.269, оп.1, спр.340, с.1. 23. **Надбужанщина:** Сокальщина, Белзчина, Радехівщина, Камінецьчина, Холмщина та Підляшшя; [історично-мемуарний зб. наук праць / наук. ред. Мартинюк М.]. – Нью-Йорк, 1986– . – Т.1. – 1986. – 960 с. 24. **Пастернак Є.** Нарис історії Холмщини і Підляшшя: новіші часи / Є. Пастернак. – Вінніпег, Торонто, 1968. – 466 с. 25. **Чоповський В.** Українська інтелігенція в національно-визвольному русі на Західній Україні у 1918–1939 роках / В. Чоповський. – Л. : «Край», 1993. – 165 с. 26. **Васюта І.** Селянський рух на

західній Україні у 1919–1939 роках / І. Васюта. – Л. : Вид-во Львівського університету, 1971. – 222 с.

Степанчук О. П. Основні проблеми українського населення Холмщини в 20–30-х роках ХХ ст.

Автор статті аналізує освітньо-культурне та соціально-економічне становище українського населення Холмщини; розкриває основні аспекти колонізаційної політики польського уряду щодо національних меншин; досліджує стан польсько-українських міжнаціональних відносин на території Люблінського воєводства в міжвоєнний період. Автор доходить висновку, що в 20–30-х роках ХХ ст. польська влада проводила відверто дискримінаційну політику щодо національних меншин з метою їх повної колонізації та асиміляції

Ключові слова: колонізація, утраквізм, ревіндикація, осадництво, пацифікація.

Степанчук О. П. Основные проблемы украинского населения Холмщины в 20–30-х годах ХХ в.

Автор статьи анализирует культурно-образовательное и социально-экономическое положение украинского населения на территории Холмщины; раскрывает главные аспекты колонизационной политики польского правительства относительно национальных меньшинств; исследует состояние польско-украинских межнациональных отношений на территории Люблинского воеводства в межвоенный период. Автор приходит к заключению, что в 20–30-х гг. ХХ ст. польская власть проводила откровенно дискриминационную политику в отношении национальных меньшинств с целью их полной колонизации и ассимиляции.

Ключевые слова: колонизация, утраквизм, ревиндикация, осадничество, пацификация.

Stepanchuk O. P. The main problems of the Ukrainian population on the territory of Kholmshchyna in 20–30-ies of XX cr

The author of this article analyses the educational-cultural and socio-economic situation of the Ukrainian population of Kholmshchyna; reveals the basic aspects of the polonizes policy of the Polish Government concerning national minorities; explores the situation of polish-ukrainian interethnic relations on the territory of the Lublins district in interwar period. The author comes to the conclusion that Polish authorities conducted openly discrimination policy towards the national minorities in 20–30-ies of XX century. The main aims of this policy were full polonization and assimilation.

Key words: polonization, utrakvizm, colonization, ravindication, pacification.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2011 р.

Прийнято до друку 27.01.2012 р.